ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420219321
Lietas arhīva Nr. AA43-0048-23/10
ECLI:LV:ADAT:2023:0104.A420219321.13.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2023.gada 4.janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Margarita Osmane,
tiesneši Māris Birzgalis un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc SIA /Nosaukums A/ pieteikuma par Valsts vides dienesta 2021.gada 15.jūlija lēmuma Nr.7.3/CS/2118/2021 atcelšanu, sakarā ar SIA /Nosaukums A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 7.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2017.gada 14.decembrī Valsts vides dienesta (turpmāk – dienests) Lielrīgas reģionālā vides pārvalde (turpmāk – pārvalde) SIA /Nosaukums A/ izsniedza Dabas resursu lietošanas atļauju Nr.RI17DI0012 (turpmāk – atļauja) izmantot saimnieciskajā darbībā augsni 4000 m^3 un smilti 8700 m^3, kas iegūta dīķa ierīkošanas rezultātā zemes īpašumā /Nosaukums B/, Mārupes novadā, kadastra numurs /numurs A/(turpmāk – objekts). Atļauja derīga līdz 2020.gada 13.decembrim.

[2] Izvērtējot objektā noņemtās kūdrainās augsnes apjomu, objektā krāvumos esošo augsnes apjomu un atkārtotās objekta apsekošanas reizēs konstatētās krāvumu apjoma izmaiņas (samazinājumu), dienesta pārvalde secināja, ka tiek veikta kūdrainās augsnes realizācija, pārsniedzot atļaujā noteikto augsnes saimnieciskās izmantošanas apjomu.
Tādēļ dienesta pārvalde, pamatojoties uz Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta otro daļu un 13.panta otro daļu, 2021.gada 13.maijā pieņēma lēmumu Nr.195-17/2021 (turpmāk – sākotnējais lēmums), ar kuru SIA /Nosaukums A/ uzdots objektā: veikt topogrāfisko uzmērīšanu; aprēķināt izņemtā materiāla, t.sk. kūdrainās augsnes, daudzumu, norādot noņemtā materiāla slāņa veidu, biezumu un izņemtā materiāla apjomu m^3; atsevišķi uzmērīt un aprēķināt objektā esošajās krautnēs novietotās kūdrainās augsnes tilpumu/apjomu; iesniegt topogrāfiskās uzmērīšanas apjoma aprēķina aktu oriģinālus un Ministru kabineta 2012.gada 24.aprīļa noteikumu Nr.281 „Augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas un tās centrālās datubāzes noteikumi" 59.punkta prasībām atbilstoši noformētus kartogrāfiskos pielikumus, ko ar savu parakstu ir apliecinājusi ģeodēzisko darbu veikšanai sertificēta persona (veicamā rīcība Nr.1); dienestam paziņot par topogrāfiskās uzmērīšanas lauka darbu veikšanas datumu un laiku (veicamā rīcība Nr.2); pārtraukt objektā iegūtā dabas resursa – kūdrainas augsnes – realizāciju (veicamā rīcība Nr.3); aizliegts objektā ievest kūdrainu augsni vai citu pēc ģeoloģiskajām īpašībām, t.sk. granulometriski līdzīgu, materiālu (veicamā rīcība Nr.4).

[3] Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, SIA /Nosaukums A/ to apstrīdēja dienesta ģenerāldirektorei, ar kuras 2021.gada 15.jūlija lēmumu Nr.7.3/CS/2118/2021 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), balstoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem, sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

[3.1] 2020.gada 16.decembrī dienesta pārvaldes amatpersonas objektā veica plānveida pārbaudi, par kuru 2021.gada 22.janvārī sagatavoja ziņojumu par pārbaudes rezultātiem Nr.195-30/2020 (turpmāk – pirmais ziņojums). Pirmajā ziņojumā minētie dati un aprēķini rada pamatotas aizdomas par to, ka SIA /Nosaukums A/ ir pārsniegusi atļaujā noteikto 4000 m^3 limitu augsnes izmantošanai saimnieciskajā darbībā.

Dienesta pārvalde, saņemot atkārtotas ziņas par iespējamu augsnes realizāciju bez attiecīgas dabas resursu lietošanas atļaujas, veica uzraudzības pārbaudes objektā 2021.gada 24.martā, 27. un 29.aprīlī. Par minētajām pārbaudēm 2021.gada 5.maijā pārvaldes amatpersona sagatavoja ziņojumu par pārbaudes rezultātiem Nr.195-17/2021 (turpmāk – otrais ziņojums). Saskaņā ar otrajā ziņojumā norādīto augsnes izvešana no objekta turpinās, nesaņemot atļauju. Proti, atbilstoši pārvaldes veiktajiem mērījumiem objektā 2020.gada 16.decembrī konstatēti ~30 000 m^3, tomēr pārvaldes amatpersonas vēl arī 2021.gada 24.martā, 27. un 29.aprīlī ir konstatējušas krautņu apmēra samazināšanos un augsnes iekraušanu kravas

automašīnās.

SIA /Nosaukums A/ ar precīziem aprēķiniem nav atspēkojusi apgalvojumu, ka objektā atrodas pieļaujamais augsnes daudzums.

[3.2] Dienesta pārvalde nav apgalvojusi, ka ir veikti precīzi mērījumi, lai aprēķinātu dabas resursu nodokli. Tomēr veiktie aprēķini ir pietiekami precīzi, lai konstatētu, ka krautnēs faktiski esošā materiāla apjoms būtiski atšķiras no noņemtā segkārtas apjoma, kas liecina par iegūtā materiāla realizāciju. Līdz ar to lietā konstatēto apstākļu kopums ir pamats secinājumam, ka SIA /Nosaukums A/ realizē ar nodokli apliekamu dabas resursu – augsni – bez atļaujas.

[3.3] Dienests nepieprasa SIA /Nosaukums A/ veikt papildu ieguldījumus, lai iesniegtu pieprasītos datus par faktiski iegūto un izmantoto dabas resursu veidu un apjomu, jo saskaņā ar Dabas resursu nodokļa 13.panta otro daļu kā rūpīgam un krietnam saimniekam SIA /Nosaukums A/ rīcībā jau bija jābūt šiem datiem dabas resursu nodokļa aprēķināšanai un nomaksai.

[3.4] SIA /Nosaukums A/ bija uzdots veikt objekta topogrāfisko uzmērīšanu, aprēķināt noņemtās segkārtas (kūdrainas augsnes) tilpumu/apjomu un aprēķināt objektā krautnēs novietotās segkārtas tilpumu/apjomu, lai, balstoties uz šo informāciju, varētu izdarīt korektu dabas resursu nodokļa aprēķināšanu. SIA /Nosaukums A/ pārvaldē nav iesniegusi pieprasīto informāciju, ar kuru atbilstīgā veidā būtu veikti gan mērījumi, gan aprēķini, ar kuriem pamatots jau noņemtās segkārtas (kūdrainas augsnes) tilpums/apjoms un krautnēs novietotās segkārtas tilpums/apjoms, kas būtu priekšnoteikums dabas resursu nodokļa precīzam aprēķinam. Līdz ar to SIA /Nosaukums A/ ir pamatoti noteikts pienākums veikt pārvaldes uzdotās rīcības no Nr.1 līdz Nr.4.

[4] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas SIA /Nosaukums A/ pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu, kas pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Dienests veicis krautņu tilpuma aprēķinus, izmantojot datus, kas iegūti ar lāzera tālmēru SNDWAY 3 – 1200M.

Pieteicēja lūdza dienestam izsniegt lāzera tālmēra SNDWAY 3 – 1200M ekspluatācijas instrukciju un verificēšanas sertifikātu, lai pārliecinātos par tā atbilstību, kā arī saprastu tā darbības principus. Vienlaikus pieteicēja lūdza sniegt informāciju par veiktajiem krautņu tilpuma aprēķiniem.

Nesaņemot no dienesta visu nepieciešamo informāciju par lāzera tālmēru SNDWAY 3 – 1200M un ar to veiktajiem mērījumiem, tika ierobežotas pieteicējas iespējas pilnvērtīgi novērtēt dienesta darbību un veikto mērījumu atbilstību. Pieteicējas paustās bažas par dienesta veikto mērījumu precizitāti apliecina ne tikai pats dienests, norādot, ka mērījumi tomēr ir tikai aptuveni, bet arī tas, ka pieteicējas organizētajos sertificēta mērnieka aprēķinos konstatētie mērījumi būtiski atšķiras no tiem, kurus noteicis dienests.

[4.2] Dienests nepareizi interpretē un piemēro Dabas resursu nodokļa likuma 13.panta otro un trešo daļu, kas nosaka tikai vispārīgas prasības nodokļa aprēķināšanai par dabas resursu ieguvi un lietošanu, bet neparedz pienākumu pieteicējai dabas resursu uzskaitei obligāti veikt topogrāfiskās uzmērīšanas darbus.

Konkrētajā gadījumā ir piemērojama speciālā tiesību norma – Ministru kabineta 2007.gada 27.jūnija noteikumi Nr.404 „Kārtība, kādā aprēķina un maksā dabas resursu nodokli, izsniedz dabas resursu lietošanas atļauju un auditē apsaimniekošanas sistēmas" (turpmāk – noteikumi Nr.404). Noteikumos Nr.404 likumdevējs ir noteicis nodokļa maksātājam par pienākumu iegūtos un saimnieciskajā darbībā izmantojamus dabas resursus uzskaitīt dabas resursu lietošanas uzskaites žurnālā. Nodoklis maksājams, un uzskaite veicama tikai par tiem dabas resursiem, kuri izmantojami saimnieciskajā darbībā. Nodokļu maksātājam ir pienākums katru gadu līdz 1.februārim iesniegt dienestā pārskatu par dabas resursu lietošanu iepriekšējā gadā, un nodoklis aprēķināms, pamatojoties uz pārskatā norādīto dabas resursu veidu un apjomu.

[4.3] Objekta pārbaužu cikla sākums ir 2020.gada 16.decembris, nevis 2021.gada 24.marts. Tādējādi visus dienesta pieņemtos lēmumus un veikto rīcību ir jāskata kā vienu kopumu, sākot jau no 2020.gada 16.decembra.

Tāpat dienesta uzliktais pienākums veikt objekta topogrāfisko uzmērīšanu un iesniegt dienestam uzmērīšanas apjoma aprēķina aktu oriģinālus un kartogrāfiskos pielikumus bija izteikts jau pirmajā ziņojumā, kas sastādīts 2021.gada 22.janvārī. Pieteicēja ir iesniegusi dienestā sertificēta mērnieka ieguves apjoma aprēķinu, kas veikts 2021.gada janvārī, un iesniegtie aprēķini ir iegūti dienesta pārbaužu cikla ietvaros no 2020.gada 16.decembra līdz 2021.gada 29.aprīlim un atbilst faktiskajiem lietas apstākļiem. Dienesta norāde, ka pieteicējas iesniegtie dokumenti attēlo situāciju līdz pārbaužu cikla sākumam, neatbilst faktiskajiem apstākļiem un līdz ar to arī noved pie kļūdainiem secinājumiem.

[5] Dienests rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu to uzskata par nepamatotu un noraidāmu, balstoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem un papildus paskaidrojot turpmāk minēto.

[5.1] Objektā noņemtās segkārtas apjoma veiktie aprēķini ir aptuveni un veikti, pielietojot dienesta rīcībā esošo tehnoloģisko nodrošinājumu un vispārpieņemtās tilpuma aprēķinu matemātiskās formulas. Veiktie aprēķini ir pietiekami precīzi, lai konstatētu, ka krautnēs faktiski esošā materiāla apjoms būtiski atšķiras no noņemtā segkārtas apjoma, kas liecina par iegūtā materiāla realizāciju. Dienests ir vairākkārt norādījis, ka, tikai veicot topogrāfisko uzmērīšanu un izstrādājot iegūtā apjoma aprēķina aktu, ir iespējams pierādīt precīzu noņemtās segkārtas apjomu un krautnēs novietotā materiāla apjomu. Dienesta 2021.gada 4.marta vēstulē sniegts pietiekami izvērsts skaidrojums par veiktajiem krautņu tilpuma aprēķiniem. Dienesta konstatējumi par iespējamu objektā iegūtās augsnes realizāciju pamatoti ar dienesta veiktās situācijas analīzi un informācijas pārbaudi publiski pieejamajos karšu serveros.

Dienests savu ar likumu noteikto funkciju veikšanai izmanto tikai attiecīgi sertificētus (verificētus) mērinstrumentus, t.sk. arī lāzera tālmēru SNDWAY 3 – 1200M.

[5.2] No Dabas resursu nodokļa likuma 13.panta otrajā daļā noteiktā izriet tiešs pienākums pieteicējai kā dabas resursu nodokļa maksātājai pierādīt faktiski iegūto un krautnēs uzglabāto, un realizēto kūdrainās augsnes apjomu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 59.panta ceturtajā daļā noteiktajam pieteicējai ir pienākums sniegt pilnīgu un patiesu informāciju un pierādīt, ka tā veic pienācīgu dabas resursu uzskaiti un aprēķinu. Pieteicēja kļūdaini uzskata, ka tikai dabas resursu lietošanas uzskaites žurnāls vai iesniegtie pārskati par dabas resursu lietošanu pierāda korektu dabas resursu aprēķinu.

Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 5.punktā noteikto dienestam ir tiesības pieprasīt un bez maksas saņemt no privātpersonām vides valsts kontroles veikšanai nepieciešamo informāciju, kas ir privātpersonas rīcībā, dabas resursu uzskaites dokumentus un citus dokumentus, lai kontrolētu dabas resursu ieguves, lietošanas plūsmu. Tādējādi dienesta pieprasījums par objekta topogrāfiskās uzmērīšanas, iegūtā materiāla apjoma aprēķina un krautnēs novietotās augsnes apjoma aprēķina veikšanu ir priekšnoteikums izdarīt pamatotus secinājumus par to, cik vispār objektā vēl ir (ja vispār ir) atlikusi iegūstama un realizējama augsne, kā arī objektīvam dabas resursu nodokļa aprēķinam, lai nodrošinātu efektīvāku un atbildīgāku dabas resursu izmantošanu.

[5.3] Dienests vērš uzmanību, ka, pirmkārt, pirmā ziņojuma IV sadaļā „Norādījumi" ir noteikts veikt objekta topogrāfisko uzmērīšanu, aprēķinot noņemtās segkārtas (kūdrainas augsnes) apjomu/tilpumu un krautnēs novietotās segkārtas apjomu/tilpumu, kā arī līdz 2021.gada 21.martam dienesta pārvaldē iesniegt topogrāfiskās uzmērīšanas apjoma aprēķina aktu oriģinālus un kartogrāfiskos pielikumus, ko ar savu parakstu ir apliecinājusi ģeodēzisko darbu veikšanai sertificēta persona.

Pieteicēja noteiktajā termiņā dienestā nav iesniegusi pieprasīto informāciju. Sertificēta mērnieka ieguves apjoma aprēķina paskaidrojumus pieteicēja iesniedza 2021.gada 16.maijā kopā ar apstrīdēšanas iesniegumu.

Otrkārt, dienests pārsūdzētajā lēmumā jau norādīja, ka dati, uz kuriem balstīti pieteicējas iesniegtie aprēķini, ir iegūti pirms dienesta pārvaldes veikto pārbaužu cikla 2021.gada 24.martā, 27. un 29.aprīlī, kad iegūti faktiski pierādījumi. Šajā laika periodā uzraudzības pārbaudes objektā tika veiktas ar mērķi novērot objektā esošo krautņu apjoma izmaiņas mēneša griezumā, kā rezultātā konstatēts objekta krautnēs esošā augsnes apjoma samazinājums, kas liecināja par dabas resursa – augsnes – realizēšanu bez atļaujas. Balstoties uz iegūtajiem pierādījumiem, ir izdots sākotnējais lēmums. Tādējādi iesniegtie dati nav aktuāli un neatbilst sākotnējā lēmumā norādītajām veicamajām rīcībām.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 7.februāra spriedumu pieteikums noraidīts, balstoties uz turpmāk atreferētajiem argumentiem.

[6.1] Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu, 1.pielikuma 1. un 4.punktu augsne un smilts ir ar dabas resursu nodokli apliekami dabas resursi.

Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta pirmajā daļā noteikts, ka, lai iegūtu vai lietotu dabas resursus, nodokļa maksātājam jāsaņem vides aizsardzības un zemes dzīļu izmantošanas normatīvajos aktos noteiktā atļauja, licence vai jāreģistrē C kategorijas piesārņojoša darbība. Minētā panta otrajā daļā likumdevējs ir konkretizējis prasības to dabas resursu lietošanai, kas iegūti būvniecības rezultātā. Proti, Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta otrajā daļā noteikts, ka dabas resursu, kuri iegūti pazemes un virszemes būvju būvniecībā, virszemes ūdensobjektu ierīkošanā, to gultnes tīrīšanā vai padziļināšanā, izmantošanai saimnieciskajā darbībā, kā arī iegūto derīgo izrakteņu, par kuriem nav samaksāts nodoklis, izmantošanai saimnieciskajā darbībā nepieciešams Ministru kabineta noteiktajā kārtībā saņemt dabas resursu lietošanas atļauju.

Arī likuma „Par zemes dzīlēm" 11.[1]panta pirmajā daļā attiecībā par derīgajiem izrakteņiem, kas tiek iegūti pazemes un virszemes būvju būvniecības, tajā skaitā dīķu un citu ūdenstilpju ierīkošanas, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas rezultātā, noteikts, ka gadījumā, ja tos paredzēts realizēt, ir nepieciešama reģionālās vides pārvaldes izsniegta

dabas resursu lietošanas atļauja.

Dienesta pārvalde 2017.gada 14.decembrī izsniedza pieteicējai dabas resursu lietošanas atļauju izmantot saimnieciskajā darbībā augsni 4000 m^3 un smilti 8700 m^3, kas iegūta dīķa ierīkošanas rezultātā objektā, dīķa platība 0,5 ha, dziļums 2 m. Atļauja bija derīga līdz 2020.gada 13.decembrim. Pieteicēja 2020.gada 6.novembrī, 24.novembrī un 2021.gada 22.janvārī ir iesniegusi iesniegumus dabas resursu lietošanas atļaujas saņemšanai augsnes 18 800 m^3 apmērā, kas iegūta reljefa veidošanas un teritorijas labiekārtošanas rezultātā objektā, iesaistei saimnieciskajā darbībā. Taču ar 2021.gada 19.februāra lēmumu Nr.RI21VL0027 dienesta pārvalde atteikusi izsniegt pieteicējai jaunu dabas resursu lietošanas atļauju. Minētais lēmums galīgo noformējumu ieguvis ar Vides pārraudzības valsts biroja 2021.gada 7.maija lēmumu Nr.10-04/28.

Tādējādi pieteicējai bija tiesības laika posmā no 2017.gada 14.decembra līdz 2020.gada 13.decembrim objektā iegūt un izmantot saimnieciskajā darbībā augsni 4000 m^3.

[6.2] Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta trešajā daļā noteikts, ka nodoklis par dabas resursiem, kuri iegūti pazemes un virszemes būvju būvniecībā, virszemes ūdensobjektu ierīkošanā, to gultnes tīrīšanā vai padziļināšanā un tiek izmantoti saimnieciskajā darbībā, jāmaksā neatkarīgi no tā, vai saskaņā ar normatīvajiem aktiem par zemes dzīļu izmantošanu ir vai nav jāsaņem dabas resursu lietošanas atļauja. Nodoklis par šādiem dabas resursiem nav jāmaksā tikai tad, ja dabas resursi tiek izmantoti nevis saimnieciskajā darbībā, bet personiskām vajadzībām sava zemes īpašuma robežās. Attiecībā par augsni Dabas resursu nodokļa likuma 18.pantā noteikts, ka nodokli aprēķina un maksā tad, ja augsne ir realizēta, piemērojot Dabas resursu nodokļa likuma 1.pielikumā noteikto nodokļa likmi.

No minētā izriet, ka par pazemes un virszemes būvju būvniecībā, virszemes ūdensobjektu ierīkošanā, to gultnes tīrīšanā vai padziļināšanā iegūto un saimnieciskajā darbībā izmantoto (realizēto) augsni ir jāmaksā dabas resursu nodoklis.

[6.3] Dabas resursu nodokļa likuma 13.panta pirmajā daļā noteikts, ka nodokli maksā par faktisko dabas resursu ieguves apjomu. Saskaņā ar minētā panta otro daļu faktiski iegūto vai izmantoto dabas resursu veidu un apjomu nodokļa maksātājs pierāda atbilstoši normatīvajos aktos, attiecīgajā atļaujā vai licencē noteiktajām metodēm, akreditētu laboratoriju veiktajām analīzēm vai standartizētiem aprēķiniem. Atbilstoši minētā panta trešajai daļai nodokļa maksātājam ir pienākums nodrošināt iegūto un izmantoto dabas resursu uzskaiti noteikumos Nr.404 noteiktajā kārtībā (*Dabas resursu nodokļa likuma 27.panta pirmā daļa*).

Noteikumu Nr.404 18.punktā noteikts, ka nodokļa maksātājs, kas atbilstoši likuma 12.panta otrajā daļā noteiktajam iegūtos dabas resursus izmanto saimnieciskajā darbībā, katru gadu līdz 1.februārim iesniedz dienestā pārskatu par dabas resursu lietošanu iepriekšējā gadā (2.^{1}pielikums). Nodokli nodokļa maksātājs aprēķina, pamatojoties uz pārskatā norādīto dabas resursu veidu un apjomu. Nodokļa maksātājs nodrošina arī saimnieciskajā darbībā izmantoto dabas resursu veida un apjoma uzskaiti dabas resursu lietošanas uzskaites žurnālā (2.^{2}pielikums).

Tādējādi tieši nodokļu maksātājam ir pienākums uzskaitīt iegūtos un izmantotos dabas resursus. Turklāt, ņemot vērā Dabas resursu nodokļa likuma 21.pantā noteikto, dabas resursu uzskaites pienākums vienlīdz attiecināms arī uz gadījumiem, kad dabas resursi tiek izmantoti bez nepieciešamās atļaujas saņemšanas.

[6.4] Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 18.panta 1.punktu un 19.pantu dienesta kompetencē ir normatīvo aktu, kas regulē dabas resursu izpēti, ieguvi, lietošanu un uzskaiti, prasību ievērošanas kontrole. Turklāt Vides aizsardzības likuma 19.panta otrajā daļā noteikts, ka dienests kontrolē to vides normatīvo aktu ievērošanu, kuru kontrole ar normatīvajiem aktiem nav nodota citu tiešās pārvaldes iestāžu vai pašvaldības kompetencē. Tātad dienesta kompetencē ir visa valsts vides kontrole, izņemot tās vides kontroles jomas vai konkrēti jautājumi, kas tiesību normās ir tieši noteikts kā citas valsts pārvaldes iestādes vai pašvaldības kompetences jautājums. Turklāt, īstenojot valsts vides kontroli, saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 5.punktu dienesta amatpersonām citstarp ir tiesības pieprasīt un bez maksas saņemt no privātpersonām dabas resursu uzskaites dokumentus un citus dokumentus, lai kontrolētu dabas resursu ieguvi un lietošanu.

Dienests, atbilstoši iepriekš aplūkotajām tiesību normām īstenojot dabas resursu ieguves, lietošanas un uzskaites kontroli, ir konstatējis, ka no objekta izvestās augsnes apjoms pārsniedz atļaujā noteikto apjomu, turklāt augsne tiek izvesta no objekta pēc atļaujā noteiktā termiņa. Par šādiem apstākļiem liecina pirmajā un otrajā ziņojumā konstatētie fakti.

[6.4.1] Pirmais ziņojums sastādīts par 2020.gada 16.decembrī objektā veiktu tematisko pārbaudi. Pirmajā ziņojumā konstatēts, ka gandrīz visā objekta teritorijā ir noņemta segkārta (kūdraina augsne), noņemtā segkārta aptuveni 106 208 m^3. Uzmērot krautņu tilpumu, konstatēts, ka objektā esošajās krautnēs tiek uzglabāts aptuveni 30 000 m^2 materiāla. Konstatētā apjomu atšķirība pārsniedz 70 000 m^3. Iespējama augsnes realizācija ārpus īpašuma teritorijas bez dabas resursu lietošanas atļaujas saņemšanas. Pieteicējai doti norādījumi veikt noņemtās segkārtas (kūdrainās augsnes) tilpuma vai apjoma un krautnēs novietotās segkārtas tilpuma (apjoma) aprēķinu.

[6.4.2] Otrais ziņojums sastādīts par 2021.gada 24.martā, 27. un 29.aprīlī objektā veiktajām uzraudzības pārbaudēm, kurās konstatēts turpmāk minētais.

1) 2021.gada 24.martā un 29.aprīlī uzlidojumos ar dronu fiksēts, ka teritorija ir applūdusi, kas liecina, ka ir pazemināts zemes virsmas relatīvais augstums attiecībā pret piegulošajām teritorijām.

2) 2021.gada 24.martā konstatēts, ka relatīvi nesen veiktas darbības ar krautnēs esošo augsni, jo objektā esošo krautņu

virspusē konstatētas tehnikas pārvietošanās pēdas.
3) 2021.gada 27.aprīļa pārbaudē konstatēts, ka objektā noņemtā augsne tiek realizēta, par ko liecina: objektā esošās kravas automašīnas (valsts reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs A/, /reģistrācijas numurs B/, /reģistrācijas numurs C/) un ekskavators; automašīnas ar valsts reģistrācijas numuru /reģistrācijas numurs B/ vadītāja /pers. E/ sniegtā informācija, ka viņš pārstāv SIA /Nosaukums D/ un ka tiek iepirkta objektā esošā augsne; objektā konstatētās tehnikas pēdas.

4) No 2021.gada 24.marta līdz 29.aprīlim konstatēts objektā krautnēs esošā augsnes apjoma samazinājums.

[6.5] Izvērtējot iepriekš aplūkotos 2020.gada 16.decembrī, 2021.gada 24.martā, 27. un 29.aprīlī objektā veiktajās pārbaudēs konstatētos apstākļus kopumā, tiesa atzina par pamatotu dienesta secinājumu, ka ir konstatējama augsnes realizācija no objekta. Savukārt, ņemot vērā, ka pieteicējai saskaņā ar 2017.gada 14.decembrī izsniegto dabas resursu lietošanas atļauju bija tiesības līdz 2020.gada 13.decembrim izmantot saimnieciskajā darbībā augsni 4000 m^3, tiesa secināja, ka pieteicēja ir pārkāpusi Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta pirmās un otrās daļas prasības – izmantojusi saimnieciskajā darbībā augsni bez attiecīgas dabas resursu lietošanas atļaujas.

Saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likuma 13.panta otro daļu pieteicējai ir pienākums pierādīt faktiski iegūto un krautnēs uzglabāto un realizēto kūdrainās augsnes apjomu. Tādēļ tiesa atzina, ka dienests saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 5.punktu pamatoti pieprasīja pieteicējai veikt objekta topogrāfisko uzmērīšanu, iegūtā materiāla apjoma aprēķina un krautnēs novietotās augsnes apjoma aprēķinu, lai konstatētu objektā iegūtās un realizētās augsnes apjomu, kas nepieciešams dabas resursu nodokļa aprēķinam.

[6.6] Attiecībā par pieteicējas pārstāvja tiesas sēdē izteiktajiem iebildumiem, ka nodokļu administrēšana ir Valsts ieņēmumu dienesta kompetencē, tiesa norādīja, ka likumdevējs dabas resursu nodokļa administrēšanas funkcijas daļēji ir nodevis arī dienesta pārziņā.

Proti, likuma „Par nodokļiem un nodevām" 20.panta 6.punktā noteikts, ka dabas resursu nodokli administrē Valsts ieņēmumu dienests, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un tās padotībā esošās iestādes atbilstoši Dabas resursu nodokļa likumam.

Dabas resursu nodokļa administrēšanas kompetences sadalījums ir noteikts Dabas resursu nodokļa likuma 30.pantā. Saskaņā ar minētā panta pirmo daļu dabas resursu lietošanu kontrolē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un tās padotībā esošās iestādes. Dabas resursu nodokļa aprēķina kontrole ir gan Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu, gan arī Valsts ieņēmumu dienesta kompetencē. Bet dabas resursu nodokļa iemaksu kontrole, uzskaite, piedziņa un sadale saskaņā ar Dabas resursu nodokļa likuma 30.panta trešo daļu ir Valsts ieņēmumu dienesta kompetencē.

[6.7] Attiecībā par pieteicējas pārstāvja tiesas sēdē izteiktajiem iebildumiem, ka augsne tikusi pārvietota uz piegulošo īpašumu /Nosaukums E/, bet ne realizēta, tiesa norādīja, ka lietā nav iesniegti izvērtējami pierādījumi, kas liecinātu par šādiem apstākļiem, bet saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmo daļu pieteicējas pārstāvju paskaidrojumi atzīstami par pierādījumiem tikai tad, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.
No Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas datiem tiesa konstatēja, ka pieteicēja nav objektam piegulošā īpašuma /Nosaukums E/ īpašniece. Lietā nav iesniegti pierādījumi, kas liecinātu par pieteicējas tiesībām rīkoties īpašumā /Nosaukums E/. Savukārt no Būvniecības informācijas sistēmas datiem tiesa konstatēja, ka būvniecības ieceres, kuros paredzēti būvdarbi gan objektā, gan arī piegulošajā īpašumā /Nosaukums E/ reģistrētas pēc pārsūdzētā lēmuma izdošanas (2021.gada 6.augustā reģistrēta būvniecības iecere „Dīķa pārbūve zemes īpašumā /Nosaukums B/ un /Nosaukums E/, Mārupes novadā", būvatļauja izsniegta 2021.gada 17.augustā, bet 2021.gada 26.novembrī reģistrēta būvniecības iecere „Slēpošanas kalns un distanču slēpošanas trase īpašumos /Nosaukums B/ un /Nosaukums E/"). Tādējādi augsnes izvešana uz īpašumu /Nosaukums E/ lietā izvērtējamajā laika periodā (līdz 2021.gada 29.aprīlim) bez papildu pierādījumu iesniegšanas būtu vērtējama kā pieteicējas īstenota saimnieciskā darbība.

Tiesa norādīja, ka minētais pieteicējas arguments neatspēko otrajā ziņojumā konstatēto apstākli, ka objektā iegūtā augsne tika izmantota saimnieciskajā darbībā, ko apliecinājusi SIA /Nosaukums D/ amatpersona – dienesta amatpersonu objektā sastaptā transportlīdzekļa /reģistrācijas numurs B/ vadītājs un saskaņā ar Ceļu satiksmes drošības direkcijas datiem arī īpašnieks /pers. E/.

[6.8] Tiesa atzina, ka pieteicējas iesniegtais sertificēta mērnieka ieguves apjoma aprēķins nesatur informāciju par faktisko, aktuālo stāvokli objektā. Proti, kā norādījusi pati pieteicēja, tas veikts 2021.gada janvārī. Taču lietā konstatēts, ka objektā iegūtā augsne saimnieciskajā darbībā tika izmantota pēc minēto aprēķinu veikšanas, ko apliecina 2021.gada 27.aprīlī objektā konstatētie apstākļi. Tādēļ pieteicējas iesniegtais aprēķins nav izmantojams dabas resursu nodokļa aprēķinam par objektā iegūto saimnieciskajā darbībā izmantoto augsni.

[6.9] Pieteicēja iebildusi par dienesta amatpersonu 2021.gada 16.decembra pārbaudē objektā krautņu apjoma noteikšanai izmantoto mērinstrumentu.

Kā pamatoti norādījusi pieteicēja, saskaņā ar likuma „Par mērījumu vienotību" 7.panta pirmās daļas 3.punktu valsts metroloģiskajai kontrolei ir pakļauti mērīšanas līdzekļi, kurus lieto vides aizsardzībā un kontrolē. Tādēļ arī objektā noņemtās realizētās augsnes apjoma noteikšanai izmantojami tikai atbilstoši verificēti mērinstrumenti. Lietā nav iesniegti pierādījumi, kas apliecinātu dienesta amatpersonu 2020.gada 16.decembrī veiktajā krautņu apjoma noteikšanā izmantotā mērinstrumenta verifikāciju.

Taču vienlaicīgi tiesa atzina, ka minētajam apstāklim izskatāmās lietas ietvaros nav ietekmējošas nozīmes, jo, pirmkārt, mērinstruments izmantots aptuvenu mērījumu veikšanai, bet ne realizētā augsnes apjoma noteikšanai dabas resursu nodokļa aprēķināšanai. Otrkārt, konstatēta ievērojama, būtiska apjoma atšķirība no objektā noņemtā augsnes apjoma (apjoma,

kādam būtu jābūt krautnēs objektā) un objektā esošā augsnes apjoma. Treškārt, augsnes izmantošana saimnieciskajā darbībā, pārkāpjot Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta otrās daļas prasības, ir konstatēta arī atkārtoti veiktajās pārbaudēs 2021.gada aprīlī.
[6.10] Apkopojot minēto un izvērtējot pārsūdzēto lēmumu kopsakarā ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem, tiesa atzina, ka pārsūdzētā lēmuma izdošanā nav pieļauti tādi procesuālo vai materiālo tiesību normu pārkāpumi, kas būtu pamats pārsūdzētā lēmuma atcelšanai.

[7] Pieteicēja par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība un papildu rakstveida paskaidrojumi pamatoti gan ar pieteikumā, gan turpmāk norādītajiem argumentiem.
[7.1] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta ceturto daļu. Pretēji sprieduma 4.punktā norādītajam pieteicēja tiesas sēdē pieteikumu uzturēja, minot galvenokārt tiesai iesniegtajos papildu rakstveida paskaidrojumos norādītos argumentus. Tiesa ir pārkāpusi arī minētā panta piekto daļu, jo spriedumā nav norādījusi papildu rakstveida paskaidrojumos norādīto pieteicējas argumentu analīzi.
[7.2] Tiesa nav vērtējusi sākotnējā lēmuma juridisko dabu. Galīgā noregulējuma raksturs ir tikai uzdotajai veicamajai rīcībai Nr.3 un Nr.4, un tikai šajā daļā šie lēmumi ir administratīvie akti, kuru tiesiskums būtu pārbaudāms tiesā. Savukārt uzdotajai veicamajai rīcībai Nr.1 un Nr.2 ir tikai starplēmuma raksturs, kas nebūtu atsevišķi pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, ja vien šāds starplēmums pats par sevi pieteicējai neradītu būtisku tiesību aizskārumu. Tiesa nav noskaidrojusi uzdotās veicamās rīcības Nr.1 un Nr.2 mērķi. Attiecīgi tiesa nav arī vērtējusi, vai šis mērķis tiek sasniegts ar šīm rīcībām un vai šī mērķa sasniegšanai uzdotās rīcības ir pienākums veikt privātpersonai, bet ne pašai iestādei.
[7.3] Lietā nav atrodama informācija, ka dienests būtu pārbaudījis /pers. E/ apstiprinošo atbildi uz dienesta inspektora jautājumu, vai tiek iepirkta objektā esošā augsne. Tāpat dienests nav pat mēģinājis noskaidrot, vai un kāds sakars ar objektu un pieteicēju ir SIA /Nosaukums D/.
[7.4] Pat tad, ja šīs tiesvedības rezultātā 2022. vai 2023.gadā tiks piespriests pieteicējai par savu naudu izpildīt sākotnējā lēmumā uzdoto veicamo rīcību Nr.1, 2022. vai 2023.gadā veiktie mērījumi un aprēķini arī neatspoguļos situāciju, kāda tā bija dienesta pārbaužu ciklā no 2021.gada 24.marta līdz 29.aprīlim. Dienests tādējādi uzdod veikt darīt to, par ko jau tagad ir zināms, ka rezultāts nebūs izmantojams to mērķu sasniegšanai, kuru dēļ tiek uzdotas veicamās rīcības.

[8] Dienests rakstveida paskaidrojumā par apelācijas sūdzību to uzskata par noraidāmu, balstoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem un papildus paskaidrojot turpmāk minēto.
[8.1] Pieteicēja maldīgi uzskata, ka 2022. vai 2023.gadā veiktie topogrāfiskie mērījumi un aprēķini neatspoguļos situāciju, kāda tā bija dienesta pārvaldes pārbaužu ciklā no 2021.gada 24.marta līdz 29.aprīlim.
Saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 18.panta 1.punktu un 19.pantu dienestam kā kompetentai iestādei vides valsts kontroles jomā, t.sk. dabas resursu ieguves un izmantošanas jomā, ir tiesības un kompetence noteikt, kādas tieši darbības zemes dzīļu izmantotājam ir jāveic, lai noskaidrotu patiesi iegūtos un realizētos dabas resursu apjomus. Uzdotās veicamās rīcības – topogrāfiskās uzmērīšanas korekta veikšana un no tās izrietošo aprēķinu veikšana, ir vienīgais precīzais veids, kā noskaidrot faktiski iegūto un no objekta izvesto augsnes apjomu. Vienlaikus, veicot korektu topogrāfisko uzmērīšanu un iegūtos datus salīdzinot ar stāvokli objektā pirms augsnes ieguves uzsākšanas, ir iespējams uzzināt faktiski iegūtās augsnes apjomu un objektā esošajās augsnes krautnēs uzglabātā materiāla apjomu. Salīdzinot divus iegūtos lielumus, iespējams noteikt apjoma starpību, kas norāda uz izvestā materiāla tilpumu. Ņemot vērā, ka pieteicējai bija izsniegta dabas resursu lietošanas atļauja, kurā dienests bija norādījis limitus dabas resursu lietošanai, pieteicēja dienestam ir sniegusi gada pārskatus par noteiktajā periodā limita ietvaros lietoto dabas resursu apjomu. Salīdzinot noskaidroto dabas resursu apjomu, kas ir izvests no īpašuma, un to dabas resursu apjomu, kuru ir norādījusi pieteicēja, tiek aprēķināta starpība. Aprēķinātā starpība ir tas apjoms, par kuru nav samaksāts dabas resursu nodoklis.
[8.2] Apliecinot, ka sertificēta mērnieka ieguves apjoma aprēķins (akts), kas veikts 2021.gada janvārī, ir saskaņots ar SIA „Mērniecības datu centrs" un dokumenti saskaņoti, pārbaudīti un reģistrēti atbilstoši normatīvajiem aktiem, pieteicēja tiesas procesā sniedz maldinošu informāciju. Pieteicēja 2021.gada topogrāfiskos uzmērījumus SIA „Mērniecības datu centrs", kas ir Mārupes novada pašvaldības datu turētājs, pašvaldības augstas detalizācijas topogrāfiskās informācijas (turpmāk – ADTI) datubāzē nav reģistrējusi. Saskaņā ar Mārupes novada pašvaldības sniegto informāciju objektā ir veikta topogrāfiskā uzmērīšana 2017.gada 8.maijā, 2020.gada 2. un 20.jūnijā, bet par 2021.gadā veiktajiem topogrāfiskajiem mērījumiem pašvaldības rīcībā nav informācijas. Piemēram, apelācijas sūdzībai pievienotajos 2021.gada topogrāfiskajos plānos nav atzīmes par topogrāfiskā plāna reģistrēšanu ADTI datubāzē, bet 2017.gada 8.maija objekta inženiertopogrāfiskajā plānā šāda atzīme ir redzama.
[8.3] Vienlaikus dienests informēja, ka uzdotās veicamās rīcības Nr.1 aktīvās rīcības fāze ir pabeigta. Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 358.panta otro daļu un 369.panta pirmo daļu, dienests kā izpildiestāde saskaņā ar noslēgto pakalpojuma līgumu nodrošināja sertificēta mērnieka topogrāfisko uzmērījumu lauka darbu veikšanu objektā 2022.gada 22. un 23.martā. Atbilstoši pakalpojuma līgumā noteiktajam plānotais topogrāfiskās uzmērīšanas rezultātu iesniegšanas dienestā termiņš ir 2022.gada 30.aprīlis.

[9] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 4.oktobra lēmumu pieteicējai lūgts precizēt prasījumu un abiem procesa dalībniekiem uzdots sniegt viedokli par tiesvedības izbeigšanu lietā.
[9.1] Dienests sniedza viedokli, ka tiesiskais strīds lietā nav beidzies, jo pieteicēja nav izpildījusi ar pārsūdzēto lēmumu

uzlikto pienākumu (nav segusi aizvietotājizpildes nodrošināšanai radītos izdevumus), un tiesvedība ir turpināma. Vienlaikus dienests pieteicējas viedokli, ka uzdotajai veicamajai rīcībai Nr.1 un Nr.2 ir tikai starplēmuma raksturs, atzina par nepamatotu.

[9.2] Pieteicēja norādīja, ka tai ir aktuāla pārsūdzētā lēmuma daļā par uzdoto rīcību Nr.1 un Nr.2 tiesiskuma pārbaude tiesā. Tā nepieciešama gan atlīdzinājuma pieprasīšanai, gan lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Motīvu daļa

[10] Pieteicēja apgabaltiesā ir iesniegusi dienesta 2022.gada 1.aprīļa ziņojumu par pārbaudes rezultātiem Nr.195-14/2022. Atbilstoši šā ziņojuma II sadaļā norādītajam dienesta pārvalde, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 358.panta otrajā daļā un dienesta 2022.gada 1.februārī izdotajā brīdinājumā par aizvietotājizpildi noteikto, 2022.gada 22. un 23.martā veica sākotnējā lēmumā noteiktās veicamās rīcības Nr.1 piespiedu izpildi. No minētā izriet, ka pārsūdzētais lēmums daļā par veicamo rīcību Nr.1 un Nr.2 ir izpildīts. Tādējādi izskatāmās lietas ietvaros vairs nav iespējams lemt par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu šajā daļā un apgabaltiesa var vienīgi vērtēt tā tiesiskumu.

Ievērojot, ka pieteicēja ir pamatojusi tiesvedības turpināšanas nepieciešamību gan atlīdzinājuma pieprasīšanai, gan lai novērstu līdzīgu situāciju atkārtošanos, apgabaltiesai ir jāpārbauda pārsūdzētā lēmuma tiesiskums pilnībā, proti, arī daļā par veicamo rīcību Nr.1 un Nr.2.

[11] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[12] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Iepazinusies ar pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu un apelācijas sūdzības argumentiem, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks, tā pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Pretēji apelācijas sūdzībā norādītajam pirmās instances tiesa ir pareizi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus un pareizi piemērojusi tiesību normas, kā rezultātā ir taisījusi tiesisku un pamatotu spriedumu. Tāpēc atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, izvērstāku argumentāciju nesniedzot (*sk. šā sprieduma 6. punktu*).

Savukārt pieteicējas iebildumus, ka pirmās instances tiesa nav izspriedusi lietu atbilstoši pieteikuma pamatojumam, jo nav analizējusi pieteicējas papildu rakstveida paskaidrojumos norādītos argumentus, līdz ar to nevarēja izdarīt secinājumus par pieteikuma pamatotību, apgabaltiesa noraida kā nepamatotus. Saistībā ar šiem argumentiem apgabaltiesa norāda, ka tiesai nav pienākuma atbildēt uz jebkuru pieteicēja norādīto argumentu, bet gan tikai uz tiem, kas konkrētās lietas kontekstā ir nozīmīgi no tiesību viedokļa. Administratīvo tiesu judikatūrā ir nostiprinājusies atziņa, ka tiesas pienākums argumentēt nolēmumus nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams pārkāpums. Tas, cik daudz spriedumā ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (*sk., piemēram, Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2007.gada 17.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-0500-07 9.punktu, 2007.gada 9.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-346-07 10.punktu un 2004.gada 23.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-216-04 8.punktu*).

Apgabaltiesa, izvērtējot pieteicējas pirmās instances tiesā sniegtos rakstveida un mutvārdu paskaidrojumus, nekonstatē tādus būtiskus vai izšķirošus argumentus, kurus pirmās instances tiesa nebūtu vērtējusi un kas varētu ietekmēt pārsūdzētā lēmuma tiesiskuma izvērtējumu un sprieduma rezultātu. Turklāt pretēji pieteicējas norādītajam visus pieteicējas 2022.gada 17.janvāra papildu rakstveida paskaidrojumos norādītos argumentus (par dienesta un Valsts ieņēmumu dienesta kompetenci dabas resursu nodokļa administrēšanā, par to, ka nevis pieteicējai, bet dienestam ir pienākums pierādīt, kādu daudzumu konkrēta dabas resursa veida virs atļautā limita ir ieguvusi un realizējusi pieteicēja, par to, ka dienestam nav tiesiska pamata piespiest pieteicēju tērēt vairākus tūkstošus *eiro*, lai noskaidrotu kaut kādu informāciju, kas varētu būt pamats papildu nodokļa uzrēķinam) pirmās instances tiesa ir vērtējusi.

[13] Nepamatots ir pieteicējas arguments, ka dabas resursu lietošanas regulējums neparedz ne dienesta tiesības uzdot, ne pieteicējas pienākumu veikt topogrāfisko uzmērīšanu un kaut kādus aprēķinus, lai pierādītu, ka pieteicēja neveic prettiesisku dabas resursu lietošanu.

Atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.novembra noteikumu Nr.962 „Valsts vides dienesta nolikums" (turpmāk – noteikumi Nr.962) 3.1.apakšpunktam viena no Valsts vides dienesta funkcijām ir vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veikt vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas valsts kontroli Latvijas teritorijā. Minēto noteikumu 4.1.apakšpunkts paredz, ka Valsts vides dienests veic vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, cita starp kontrolē normatīvajos aktos par dabas resursu ieguvi un izmantošanu, dabas aizsardzību, piesārņojošo vielu emisiju vidē, bīstamo un sadzīves atkritumu apsaimniekošanu noteikto prasību ievērošanu. Saskaņā ar šo noteikumu 5.3.apakšpunktu, lai nodrošinātu funkciju un uzdevumu izpildi, Valsts vides dienests ir tiesīgs jebkurā objektā pārbaudīt vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu.
Kā pamatoti norādījusi pirmās instances tiesa, saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 18.panta 1.punktu un 19.pantu Valsts vides dienesta kompetencē ir normatīvo aktu, kas regulē dabas resursu izpēti, ieguvi, lietošanu un uzskaiti, prasību ievērošanas kontrole. Atbilstoši minētā likuma 19.panta pirmajai daļai un 20.panta pirmajai daļai vides valsts kontroli cita starpā īsteno Valsts vides dienests un veic Valsts vides dienesta valsts vides inspektori. Atbilstoši Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 1. un 7.punktam, veicot vides valsts kontroli, valsts vides inspektoram ir tiesības iebraukt vai ieiet un netraucēti pārbaudīt jebkuru teritoriju neatkarīgi no īpašuma piederības, ja tas nepieciešams vides aizsardzības prasību ievērošanas kontrolei, veicot plānotas pārbaudes, vai, ja ir pamatotas aizdomas par vides normatīvo aktu pārkāpumiem. Savas kompetences ietvaros izdot administratīvos aktus, kas nepieciešami vides normatīvo aktu prasību izpildei, likumā „Par piesārņojumu" noteikto vides kvalitātes normatīvu sasniegšanai un racionālai dabas resursu izmantošanai.

No minētajām tiesību normām izriet, ka dienestam, uzraugot un kontrolējot vides tiesību reglamentējošo tiesību aktu ievērošanu, ir tiesības cita starp apsekot fiziskām un juridiskām personām piederošus īpašumus un izvērtēt, vai īpašumā nenotiek dabas resursu realizācija bez attiecīgas dabas resursu lietošanas atļaujas. Konstatējot vides tiesību reglamentējošo tiesību aktu prasību pārkāpumu (augsnes realizēšanu objektā bez dabas resursu lietošanas atļaujas), dienests ir tiesīgs izdot administratīvo aktu vides normatīvo aktu prasību izpildei, kā tas ir noticis arī izskatāmajā lietā.

Lūdzot apturēt pārsūdzētā lēmuma darbību daļā par veicamo rīcību Nr.1 un Nr.2, kā arī 2022.gada 3.novembra rakstveida paskaidrojumos pieteicēja norāda, ka ir nepieciešams tiesas novērtējums par to, vai šajā daļā pārsūdzētais lēmums ir administratīvais akts vai starplēmums, kā arī to, ka, izlemjot šo lūgumu, apgabaltiesa nav pārbaudījusi, vai pārsūdzētā lēmuma darbība minētajā daļā nav jau apturēta pēc likuma.

Izvērtējot šos argumentus, apgabaltiesa secina, ka atbilde uz tiem pietiekami skaidri izriet no Vides aizsardzības likuma 20.panta trešajā un ceturtajā daļā noteiktā. Proti, Valsts vides dienesta inspektoru lēmumus, kas saistīti ar vides valsts kontroli, var apstrīdēt Valsts vides dienesta ģenerāldirektoram. Valsts vides dienesta ģenerāldirektora lēmumus var pārsūdzēt tiesā (20.panta trešā daļa). Valsts vides dienesta inspektoram ir tiesības noteikt, ka lēmums, kas saistīts ar vides valsts kontroli, stājas spēkā un izpildāms nekavējoties, ja kavēšanās var radīt būtiskas negatīvas izmaiņas vidē (20.panta ceturtā daļa).

Apgabaltiesa konkrētajā gadījumā nekonstatē apstākļus, kas norādītu, ka pārsūdzētais lēmums ir tikai procesuāls lēmums, kas liegtu pieteicējai to pārsūdzēt tiesā. Uz apgabaltiesas jautājumu, kāda administratīvā procesa ietvaros un kāda galīgā lēmuma izdošanas procesā ir pieņemts pārsūdzētais lēmums, pieteicēja ir paskaidrojusi, ka jautājums nav viennozīmīgs un būtu uzdodams dienestam. Savukārt dienests ir sniedzis atbildi, ka pieteicējas viedoklis par veicamās rīcības Nr.1 un Nr.2 starplēmuma raksturu ir nepamatots un tiesvedība lietā šajā daļā ir turpināma, jo pieteicēja nav izpildījusi tai ar administratīvo aktu uzlikto pienākumu. Jautājumā par tiesisko seku esību vai neesību pieteicēja skaidri un noteikti ir paudusi savu nostāju, cita starpā 2022.gada 3.novembra rakstveida paskaidrojumos norādot, ka pārsūdzētais lēmums daļā par veicamo rīcību Nr.1 un Nr.2 pats par sevi skar būtiskas personas tiesības un tiesiskās intereses. Arī lūgumā par pārsūdzētā lēmuma darbības apturēšanu pieteicēja norādījusi uz tās ieskatā būtiskiem zaudējumiem, ko rada ar pārsūdzēto lēmumu uzliktais pienākums (veicamā rīcība Nr.1 un tai pakārtotā rīcība Nr.2).

Izskatāmajā gadījumā dienesta inspektors ir noteicis sākotnējā lēmuma nekavējošu izpildi, tādējādi pieteicēja nepamatoti uzskata, ka dienests nevarēja uzsākt šā lēmuma piespiedu izpildi. Arī apgabaltiesa ir noraidījusi pieteicējas lūgumu par pārsūdzētā lēmuma darbības apturēšanu daļā. Līdz ar to, tā kā pieteicēja labprātīgi nepildīja tai uzdotās veicamās rīcības, dienests pamatoti uzsāka izpildi piespiedu kārtā.

Apgabaltiesa uzskata, ka dienesta pārvalde pamatoti noteikusi, ka pēc sākotnējā lēmumā norādītajiem veicamo rīcību izpildes termiņiem, ja pieteicēja šo lēmumu nebūs labprātīgi izpildījusi, dienesta pārvalde ka izpildiestāde uzsāks tā izpildi piespiedu kārtā. Apgabaltiesa piekrīt dienestam, ka lietā konstatētajos apstākļos (kad pēc dienesta sākotnējiem aprēķiniem iegūto un realizēto dabas resursu apjoms ir vairākkārt lielāks par atļauto) kavēšanās ar precīza noņemtās segkārtas apjoma un krautnēs novietotā materiāla apjoma uzmērīšanu un aprēķināšanu var radīt būtiskas negatīvas izmaiņas vidē.

Pieteicējas veiktās darbības objektā jau ir radījušas izmaiņas vidē. Tā kā pamatojumu šādai darbībai (augsnes noņemšanai un tās izmantošanai saimnieciskajā darbībā lielākā platībā un apjomā, nekā tas bija paredzēts atļaujā) pieteicēja dienestā nav iesniegusi, dienestam nav bijusi iespēja pirms paredzētās darbības uzsākšanas veikt ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūru un izsniegt nosacījumus, kas noteiktu vides aizsardzības un dabas resursu lietošanas prasības. Tā kā pieteicējas veikto darbību objektā iespējamie ietekmes riski vai draudi videi nav izvērtēti, pieteicējas darbība ir arī ietekmējusi zemes dzīļu kompleksu, racionālu, vidi saudzējošu un ilgtspējīgu izmantošanu.

[14] Apelācijas sūdzībā pieteicēja pareizi norāda, ka tai līdz 2020.gada 13.decembrim bija izsniegta atļauja izmantot saimnieciskajā darbībā augsni 4000 m^3 un smilti 8700 m^3, kas iegūta objektā. Tādējādi pieteicējai bija tiesības laika periodā no 2017.gada 14.decembra līdz 2020.gada 13.decembrim objektā iegūt un izmantot saimnieciskajā darbībā augsni 4000 m^3. Par šo faktu lietā arī nav strīda. Strīds ir par to, vai dienests pamatoti konstatējis, ka pieteicēja objektā veikusi iegūto dabas resursu realizāciju bez atļaujas, proti, pārsniedzot atļaujā noteikto augsnes saimnieciskās izmantošanas apjomu.

Izvērtējot 2020.gada 16.decembrī, 2021.gada 24.martā, 27.martā un 29.aprīlī objektā veiktajās pārbaudēs konstatēto, tostarp ar dronu uzņemtajos fotoattēlos fiksēto, automašīnas vadītāja un SIA /Nosaukums D/ /amats/ /pers. E/ sniegto informāciju, apgabaltiesa, pievienojoties pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, atzīst par pamatotu dienesta secinājumu, ka ir konstatējama augsnes realizācija bez atļaujas. Lietā esošo pierādījumu izvērtējums sniegts pirmās instances tiesas spriedumā, līdz ar to apgabaltiesa šo vērtējumu neatkārto.

Par pieteicējas argumentu, ka tieši dienestam bija pienākums noteikt precīzus faktiskos dabas resursu lietošanas (realizācijas) apjomus, nevis uzdot pieteicējai veikt pārsūdzētajā lēmumā norādītās pārbaudes darbības, apgabaltiesa norāda, ka tieši pieteicējai kā dabas resursu nodokļa maksātājai ir pienākums pierādīt faktiski iegūto un krautnēs uzglabāto un realizēto kūdrainās augsnes apjomu. Šāds tiešs pieteicējas pienākums, kā to pareizi norādījusi pirmās instances tiesa, izriet no Dabas resursu nodokļa likuma 13.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktā. Turklāt, ņemot vērā Dabas resursu nodokļa likuma 21.pantā noteikto, dabas resursu uzskaites pienākums vienlīdz attiecināms arī uz gadījumiem, kad dabas resursi tiek izmantoti bez nepieciešamās atļaujas saņemšanas. Ievērojot minēto, dienests pamatoti pieprasīja pieteicējai veikt objekta topogrāfisko uzmērīšanu, iegūtā materiāla apjoma aprēķina un krautnēs novietotās augsnes apjoma aprēķinu, lai konstatētu objektā iegūtās un realizētās augsnes apjomu, kas nepieciešams dabas resursu nodokļa aprēķinam.

[15] Nepamatots ir pieteicējas arguments, ka ne dienests, ne pirmās instances tiesa nav ņēmuši vērā pieteicējas iesniegto sertificēta mērnieka ieguves apjoma aprēķinu. Gan pārsūdzētajā lēmumā, gan tiesas spriedumā šie aprēķini ir vērtēti, pamatoti secinot, ka objektā izņemtā materiāla daudzums atspoguļo situāciju, kāda tā bija 2021.gada janvārī, nevis dienesta pārbaužu cikla laikā – 2021.gada 24.martā, 2021.gada 27. un 29.aprīlī, kad tika iegūti pierādījumi par krautnēs esošās augsnes apjoma samazinājumu. Minētais secinājums izriet no Ieguves apjoma aprēķina paskaidrojuma 2.punktā norādītā, ka kubatūras aprēķiniem tika izmantotas divas virsmas – viena, kas izveidota, apvienojot 2017. un 2020.gada mērījumu datus, otra – 2021.gada janvāra datus.

Savukārt attiecībā uz šā paskaidrojuma 3.punktā norādīto, ka pārvietotās virskārtas apjoma aprēķins tika veikts, izmantojot 2017.gada 8.maija un 2021.gada 5.marta datus, dienests pareizi norādījis, ka šie datumi ir nevis uzmērījumu veikšanas datumi, bet objekta inženiertopogrāfiskā plāna datumi, kas var nesakrist ar lauka uzmērījumu veikšanas datumiem, kā arī krautņu aprēķina dati veikti pirms dienesta pārvaldes pārbaužu cikla un neataino objektā faktiski esošo situāciju. Minētais (ka aprēķini neataino faktisko situāciju objektā, jo veikti pirms dienesta pārvaldes pārbaužu cikla) attiecināms arī uz Ieguves apjoma aprēķina paskaidrojuma 4.punktā norādīto, ka 5,78 ha virskārta ir neskarta, jo atbilstoši dienesta konstatētajam segkārta ir noņemta gandrīz visā objekta teritorijā.

Tā kā dati, uz kuriem balstīti pieteicējas iesniegtie aprēķini, ir iegūti pirms dienesta pārvaldes pārbaužu cikla, pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka tie nav izmantojami dabas resursu nodokļa aprēķinam par objektā iegūto saimnieciskajā darbībā izmantoto augsni. Apgabaltiesa piekrīt arī pārsūdzētajā lēmumā norādītajam par mērnieka komentāru minētā paskaidrojuma 2.punktā (ka kubatūras aprēķinos tika atmestas nevajadzīgās augstuma atzīmes, kā arī plānā nav norādīta objektā esošā ūdenstilpne un izraktais grāvis), ka tas liecina par iespējami apzinātu faktiskās situācijas sagrozīšanu par labu pieteicējai.

[16] Ņemot vērā iepriekš konstatēto, apgabaltiesa atzīst, ka dienesta pieprasījums pieteicējai veikt objekta topogrāfisko uzmērīšanu, iegūtā materiāla apjoma aprēķina un krautnēs novietotās augsnes apjoma aprēķinu, ir pamatots un nepieciešams, lai varētu izdarīt secinājumus par to, cik vispār objektā vēl ir (ja vispār ir) atlikusi iegūstama un realizējama augsne, kā arī objektīvam dabas resursu nodokļa aprēķinam, lai nodrošinātu efektīvāku un atbildīgāku dabas resursu izmantošanu.

Par pieteicējas argumentiem, ka pārbaude nav bijusi vispusīga un tās rezultāti neatspoguļo patieso situāciju, jo dienests nav ņēmis vērā 2021.gada 17.augustā izsniegto būvatļauju dīķa pārbūvei zemes īpašumā /Nosaukums B/ un /Nosaukums E/, Mārupes novadā, 2021.gada 24.septembrī veikto atzīmi par projektēšanas nosacījumu izpildi, Mārupes novada būvvaldes 2020.gada 5.novembrī pieteicējai izsniegto Atzīmi par būvdarbu uzsākšanas nosacījumu izpildi 15.10.2020. vienkāršotās būvniecības iecerē (Reljefa veidošana un teritorijās labiekārtošana īpašumā /Nosaukums B/, Mārupes novadā), 2019.gada 25.aprīlī pieteicējai izsniegto būvatļauju „Skatu tornis un pastaigu laipa /Nosaukums B/", 2021.gada 24.septembrī veikto atzīmi par projektēšanas nosacījumu izpildi, apgabaltiesa papildus pirmās instances tiesas jau sniegtajam vērtējumam par pieteicējas iesniegtajiem būvniecības dokumentiem norāda turpmāk minēto.

Pieteicēja nepamatoti uzskata, ka, tā kā visi šie dokumenti ir saistīti ar dabas resursu ieguvi, pieteicējai ir likumīgs pamats to veikt, jo šie būvniecības dokumenti nav nedz dienesta izsniegta licence derīgo izrakteņu (smilts) ieguvei, nedz dabas resursa (augsnes) lietošanas atļauja. Atbilstoši likuma „Par zemes dzīlēm" 11.[1]panta trešās daļas 1. un 2.punktam, lai nekustamajā īpašumā iegūtu derīgos izrakteņus (smilti), nepieciešama dienesta izsniegta zemes dzīļu izmantošanas licence derīgo izrakteņu ieguvei. Savukārt atbilstoši Dabas resursu nodokļa likuma 1.panta 3.punktā sniegtajam termina „dabas resursi" skaidrojumam un 12.panta otrajā daļā noteiktajam, ka augsnes (kā dabas resursa) iesaistīšanai saimnieciskajā darbībā, ja tā iegūta cita starpā pazemes un virszemes būvju būvniecībā, virszemes ūdensobjektu ierīkošanā, to gultnes tīrīšanā vai padziļināšanā, nepieciešama dabas resursu lietošanas atļauja.

Kā izriet no lietas materiāliem un Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamajiem datiem, pieteicējai ir atteikts izsniegt dabas resursu lietošanas atļauju augsnes 18 800 m^3 apmērā, kas iegūta reljefa veidošanas un teritorijas labiekārtošanas rezultātā objektā, iesaistei saimnieciskajā darbībā (dienesta pārvaldes 2021.gada 19.februāra lēmums Nr.RI21VL0027, atstāts negrozīts ar Vides pārraudzības valsts biroja 2021.gada 7.maija lēmumu Nr.10-04/28). Pieteicēja ir vērsusies Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par minētās dabas resursu lietošanas atļaujas izsniegšanu. Ar Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 24.novembra spriedumu lietā Nr.420187521 pieteicējas pieteikums noraidīts.

Izskatāmajā lietā pieteicējai saskaņā ar atļauju tika atļauts realizēt (izmantot saimnieciskajā darbībā) 4000 m^3 augsnes, atļauja derīga līdz 2020.gada 13.decembrim. Veicot uzraudzības pārbaudi objektā, tostarp krautņu uzmērīšanu 2020.gada 16.decembrī, dienests konstatējis, ka krautnēs faktiski esošā materiāla apjoms (

~30 000 m^3) būtiski atšķiras no noņemtā segkārtas apjoma objektā (106 208 m^3) – apjomu atšķirība pārsniedz 70 000 m^3. Turklāt arī vēl 2021.gada 24.marta, 27. un 29.aprīļa uzraudzības pārbaudēs dienests ir konstatējis krautņu apmēra samazināšanos un augsnes iekraušanu kravas automašīnās. Tādējādi dienests ir ieguvis pierādījumus, ka objektā tiek veikta iegūto dabas resursu (augsnes) realizācija bez dabas resursu lietošanas atļaujas. Pierādījumus saviem paskaidrojumiem, ka augsne nav realizēta, bet ir pārvietota uz īpašumu /Nosaukums E/ (pārvietota divu īpašumu ietvaros), pieteicēja lietā nav iesniegusi, tādēļ pirmās instances tiesa augsnes izvešanu uz īpašumu /Nosaukums E/, ja tāda arī ir notikusi, pamatoti vērtējusi kā pieteicējas īstenotu saimniecisko darbību, kā arī pamatoti norādījusi, ka šāds arguments neatspēko 2021.gada 5.maija ziņojumā konstatēto apstākli, ka objektā iegūtā augsne tika izmantota saimnieciskajā darbībā. Apgabaltiesa arī konstatē, ka pieteicēja 2022.gada 5.aprīļa papildu paskaidrojumos maldina tiesu, norādot, ka 2019.gada 25.aprīļa būvatļauja „Skatu tornis un pastaigu laipa /Nosaukums B/" izsniegta pieteicējai. Minētā būvatļauja ir izsniegta fiziskai personai – objekta īpašniekam /pers. J/. Ja pieteicēja saistībā ar šo būvatļauju objektā iegūto augsni ir realizējusi arī fiziskai personai /pers. J/, kā dēļ augsne vairs neatrodas objekta teritorijā, tad arī šāda rīcība ir vērtējama kā pieteicējas veikta saimnieciskā darbība.

[17] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt S I A /Nosaukums A/ pieteikumu par Valsts vides dienesta 2021.gada 15.jūlija lēmuma Nr.7.3/CS/2118/2021 atzīšanu par prettiesisku daļā par veicamo rīcību Nr.1 un Nr.2 un atcelšanu daļā par veicamo rīcību Nr.3 un Nr.4.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente M.Osmane

Tiesneši M.Birzgalis

A.Šteinberga